

V súvahe je preto na strane aktív vykázany majetok a na strane pasív zdroje jeho financovania toho istého majetku.

Strana aktív	SÚVAHA	Strana pasív	
majetok		vlastné imanie	← vlastné zdroje
		záväzky	← cudzie zdroje
súčet strany aktív	=	súčet strany pasív	

Spoločnosť nadobudne tento majetok:

- peňažné prostriedky vo výške 100 ako peňažný vklad spoločníka do základného imania,
- budovu a stroje vo výške 60 ako nepenažný vklad spoločníka do základného imania,
- materiál vo výške 30 od dodávateľov tohto materiálu,
- peňažné prostriedky z bankového úveru vo výške 20 od banky.

V súvahe to bude zobrazené nasledujúco:

Strana aktív	SÚVAHA	Strana pasív
majetok: 100 + 60 + 30 + 20		vlastné imanie: 100 + 60
		záväzky: 30 + 20
súčet strany aktív: 210	=	súčet strany pasív: 210

1.1.3 Vlastné imanie, hodnota spoločnosti ako celku, hodnota podniku spoločnosti

Ako sme uviedli v predchádzajúcej kapitole, slovenské právne predpisy nie sú jediným účtovným predpisom, ktorý vlastné imanie definuje. Každý účtovný predpis si na svoje účely definuje základné pojmy, ku ktorým majetok, záväzky a vlastné imanie patria. Preto aj keď obchodný majetok a záväzky (v zmysle slovenského Obchodného zákonníka) nejakej slovenskej obchodnej spoločnosti

- Účtovná hodnota majetku (100) a záväzkov (60) tvoriacich podnik je závislá od toho, podľa akých účtovných predpisov je súvaha zostavená, či podľa slovenských alebo iných, a v závislosti od toho sa bude účtovná hodnota majetku a záväzkov a následne aj účtovná hodnota podniku (ako rozdiel majetku a záväzkov) meniť.
- **Reálna** hodnota majetku a záväzkov je nezávislá od ich účtovnej hodnoty, ale je závislá od toho, podľa akých predpisov či zásad sa zisťuje.
- Nech je reálna hodnota majetku 145 a záväzkov 60 (reálna hodnota majetku je v praxi zvyčajne vyššia než jeho účtovná hodnota, pričom reálna hodnota záväzkov je zvyčajne taká istá ako ich účtovná hodnota; výnimky, samozrejme, existujú).
 - Nech je reálna hodnota dlhodobého hmotného majetku (nehnutelnosti, stroje a zariadenia) o 20 vyššia než je jeho účtovná hodnota.
 - Nech existuje nehmotný majetok, ktorý spoločnosť vytvorila vlastnou činnosťou (napríklad receptúry, obchodné značky, zákaznicke kmene a pod.), a preto ho nemohla vykázať v súvahe (aktivácia nehmotného majetku vytvoreného vlastnou činnosťou je zakázaná, s výnimkou softvéru a nákladov na vývoj; § 37 Postupov účtovania pre podnikateľov). Jeho reálna hodnota je 25.
 - Týmito úpravami sa zvýši majetok z pôvodných 100 o 45 na 145 a vlastné imanie z pôvodných 40 o 45 na 85. Abstrahujeme od odložených daní.
- Znamená to potom, že **reálna hodnota podniku** vyjadrená rozdielom súčtu reálnych hodnôt jednotlivých položiek majetku (145) a súčtu reálnych hodnôt jednotlivých položiek záväzkov (60) je 85; pripomíname, že účtovná hodnota tohto podniku je 40.

Strana aktív

SÚVAHA SPOLOČNOSTI A

Strana pasív

$\boxed{\text{majetok}} \quad \boxed{100} + \begin{matrix} \boxed{20} \\ \boxed{25} \end{matrix} = \boxed{145}$	$\boxed{\text{vlastné imanie}} \quad \boxed{40} + \begin{matrix} \boxed{20} \\ \boxed{25} \end{matrix} = \boxed{85}$
	$\boxed{\text{záväzky}} \quad \boxed{60} + \boxed{0} = \boxed{60}$
$\boxed{\text{súčet}} \quad \boxed{100} + \boxed{45} = \boxed{145} =$	$\boxed{\text{súčet}} \quad \boxed{100} + \boxed{45} = \boxed{145}$

veď spoločnosť má majetok vo výške 145, a teda ako je možné, že bola predaná „len“ za 100. No preto, lebo s majetkom vo výške 145 súvisia aj záväzky vo výške 60, napr. záväzky voči bankám (bankové úvery), záväzky voči dodávateľom, pracovníkom a pod.

1.2 Štruktúra vlastného imania

Štruktúra výkazu s názvom **súvaha** a výkazu s názvom **výkaz ziskov a strát** je predpísaná, a je uvedená v opatreniach MF SR:

- pre **mikro** účtovné jednotky – v opatrení č. MF/15464/2013-74 o účtovnej závierke mikro účtovných jednotiek,
- pre **malé** účtovné jednotky – v opatrení č. MF/23378/2014-74 o účtovnej závierke malých účtovných jednotiek,
- pre **veľké** účtovné jednotky a **subjekty verejného záujmu** – v opatrení č. MF/23377/2014-74 o účtovnej závierke veľkých účtovných jednotiek a subjektov verejného záujmu.

K pojmom mikro, malé a veľké účtovné jednotky a subjekty verejného záujmu pozri § 2 ods. 5 až 8 a ods. 14 zákona o účtovníctve.

Štruktúra súvahy malých účtovných jednotiek a súvahy veľkých účtovných jednotiek a subjektov verejného záujmu je rovnaká. Štruktúra súvahy mikro účtovných jednotiek je v porovnaní s nimi zjednodušená.

V tejto publikácii sa zaoberáme štruktúrou vlastného imania **veľkých** účtovných jednotiek a **subjektov verejného záujmu** (je rovnaká ako malých účtovných jednotiek). Nezaobráme sa štruktúrou vlastného imania mikro účtovných jednotiek.

Súvaha

Vlastné imanie má podľa opatrenia k účtovnej závierke veľkých účtovných jednotiek a subjektov verejného záujmu na účely účtovníctva nasledujúcu **povinnú** štruktúru, v tejto štruktúre sa vykazuje **v súvahe**:

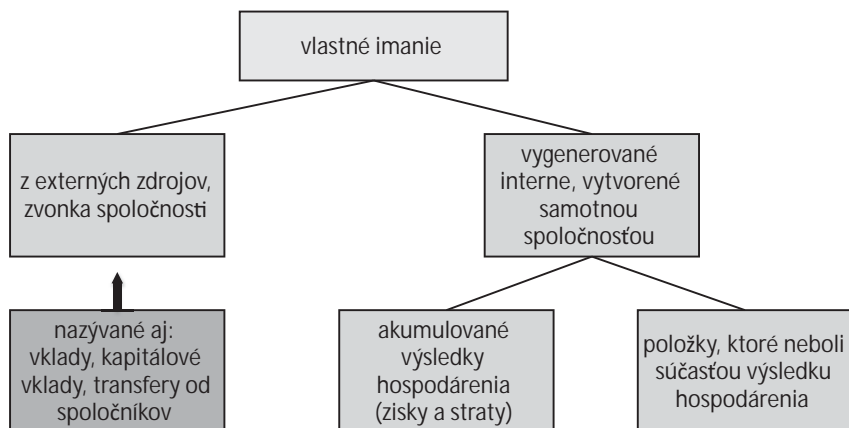
Základné imanie

Základné imanie (411)

Zmena základného imania (+/- 419)

Pohľadávky za upísané vlastné imanie (- 353)

Emisné ážio (412)

Jedna z charakteristík vlastných zdrojov je výstižne uvedená v dôvodovej správe k novele Obchodného zákonníka z apríla 2015 (Lex Váhostav): „Aj keď to z právnej úpravy neplynie výslovne, vklady spoločníkov do spoločnosti sú vo svojej povahe **podriadené budúce pohľadávky na likvidačnom zostatku** (zvýraznil autor).“ V tomto konštatovaní sú spomenuté len vklady, ale v dôvodovej správe bolo uvedené v širšej súvislosti, práve v súvislosti s vlastným imaním, **vlastnými zdrojmi** krytia majetku; išlo o právnu úpravu spoločnosti v kríze a o to, aby sa aj úvery a pôžičky od spoločníkov (= cudzie zdroje) správali rovnakým režimom ako vlastné zdroje, t. j. ako „de facto“ podriadené záväzky spoločnosti.

1.2.1 Položky predstavujúce vklady (transfery) spoločníkov

Ide o zdroje, ktoré dostala spoločnosť od svojich spoločníkov, a to buď ešte pri založení spoločnosti, alebo neskôr:

- základné imanie (tá jeho časť, ktorá je vytvorená z vkladov spoločníkov, nie z majetku spoločnosti),
- emisné ážio,
- zákonný rezervný fond (tá jeho časť, ktorá je vytvorená z vkladov spoločníkov, nie zo zisku),
- rezervný fond na vlastné akcie a vlastné podiely (tá jeho časť, ktorá je vytvorená z vkladov spoločníkov, nie zo zisku),
- ostatné kapitálové fondy,

ich nie vždy akceptovali. Dohody medzi spoločníkmi musia byť v súlade s kognitívnymi ustanoveniami zákona.

1.4 Vrátenie vkladu a rozdelenie

Spoločníci uskutočňujú kapitálové vklady do vlastného imania. Spôsob, akým sa potom tieto nimi vložené vlastné zdroje a tiež vlastné zdroje vygenerované činnosťou spoločnosti dostávajú naspäť spoločníkom, je – ak abstrahujeme od zníženia základného imania a jeho vyplatenia spoločníkom a od prerozdelenia kapitálových fondov z príspevkov (nepovažujú sa za vrátenie vkladu) – v zásade:

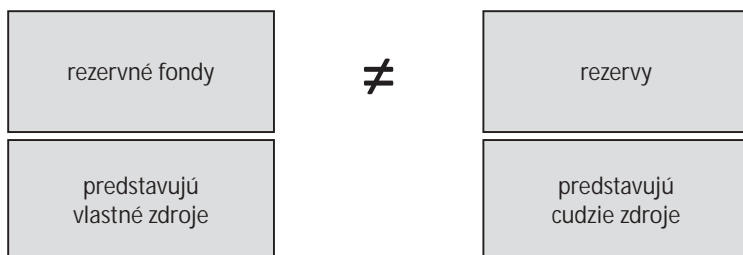
- **vrátením vkladu** (angl. *return of capital, return of contribution*, nem. *Einlagerückgewähr, Rückzahlung der Einlage*) alebo
- **rozdelením** (angl. *distribution*, nem. *Ausschüttung*), pričom Obchodný zákonník okrem pojmu „rozdelenie“ (§ 179) používa aj pojem „prerozdelenie“ medzi akcionárov (§ 217a), „plnenie“ spoločníkom, „výplata“ spoločníkom.

Tieto dva pojmy nie sú totožné. Pozri kapitolu 2.4 Zákaz vrátenia vkladu, a kapitolu 15.2 Rozdelenie účtovného zisku. Existuje ešte podiel na likvidačnom zostatku, vyrovnací podiel a pod., ale od týchto tu abstrahujeme.

1.5 Rezervné fondy a rezervy

Rezervné fondy (angl. *reserves*, nem. *Rücklagen*) a rezervy (angl. *provisions*, nem. *Rückstellungen*) nie sú to isté.

2 ZÁKLADNÉ IMANIE (ÚČET 411)

Základné imanie je v súvahe vykázané ako nasledujúce položky:

Základné imanie:

- Základné imanie (411)
- Zmena základného imania (+ / -419)
- Pohľadávky za upísané nesplatené vlastné imanie (-353)

Základné imanie tu vystupuje akoby v dvojjedinej položke – raz ako súčet troch uvedených položiek a raz ako jedna z tých troch uvedených položiek, čo nie je celkom správne.

Základné imanie sa v iných jazykoch nazýva rôzne, napr. v angl. *share capital*, v nem. základný kapitál – *Grundkapital* – pri akciových spoločnostiach, kmeňový kapitál – *Stammkapital* – pri spoločnostiach s ručením obmedzeným a všeobecne aj upísaný kapitál – *gezeichnetes Kapital*.

Základnou funkciou základného imania je **garančná funkcia**, ktorá sa prejavuje pri úhrade záväzkov spoločnosti a súvisí so zásadou **ochrany veriteľov**.

Základné imanie spoločnosti je peňažné vyjadrenie súhrnu **peňažných i nepeňažných** vkladov všetkých spoločníkov do spoločnosti (§ 58 ods. 1 Obchodného zákonníka). Nepeňažné vklady sa niekedy nazývajú aj **vecné** vklady.

- Základné imanie je peňažným (hodnotovým) vyjadrením vkladov spoločníkov. Základné imanie preto **nie je majetok** (majetok vložený ako vklad do základného imania) v jeho konkrétnej forme (peňažné prostriedky, budovy, stavby, stroje a zariadenia, zásoby, pohľadávky a pod.), ale vyjadrenie **hodnoty** tohto majetku, ktorý bol vložený ako vklad.
- Obchodná spoločnosť už od svojho vzniku môže využívať vložené vklady a disponovať nimi bez akýchkoľvek obmedzení (s výnimkou zákazu vrátenia vkladu, pozri kapitolu 2.4 Zákaz vrátenia vkladu), pričom to nemá vplyv na výšku základného imania.
 - To znamená, že keď spoločníci vložili do spoločnosti peňažný vklad a spoločnosť tieto peňažné prostriedky použila, minula (napr. na nákup zásob, nehnuteľností, strojov, služieb, na výplatu pracovníkom) a už ich nemá, neznamená to, že základné imanie sa týmto o rovnakú sumu znížilo a spoločnosť ho už nemá. Nie, základné imanie sa ne-

VLASTNÉ IMANIE OBCHODNÝCH SPOLOČNOSTÍ

- Zobrazenie v momente nepenažného vkladu, po zrušení záporného goodwillu do výnosov. Zrušenie goodwillu predstavuje zisk (zvyší sa vlastné imanie).

Strana aktív		SÚVAHA PRIJÍMATEĽA VKLADU		Strana pasív	
majetok	145	145	základné imanie	75	75
záporný goodwill	-10	+ 10 = 0	zisk	0	+ 10 = 10
			záväzky	60	60
súčet	135	+ 10 = 145	súčet	135	+ 10 = 145

- Je však sporné, či vôbec môže nastať situácia, keď v prípade, že hodnota podniku ako celku je len 75, môže byť rozdiel reálnych hodnôt majetku a záväzkov predstavujúcich tento podnik vyšší, v danom prípade 85, a či by nemal byť len vo výške maximálne 75.
- Ak **hodnota podniku ako celku = uznaná hodnota = 85**, a ak sa vklad uskutočnil len vkladom do základného imania, potom súvaha prijímateľa vkladu bude vyzeráť takto:
- aktíva vo výške 145:
 - majetok 145, bez goodwillu, pretože ten bude vo výške 0;
 - pasíva vo výške 145:
 - vlastné imanie 85, predstavuje ho základné imanie 85,
 - záväzky 60.

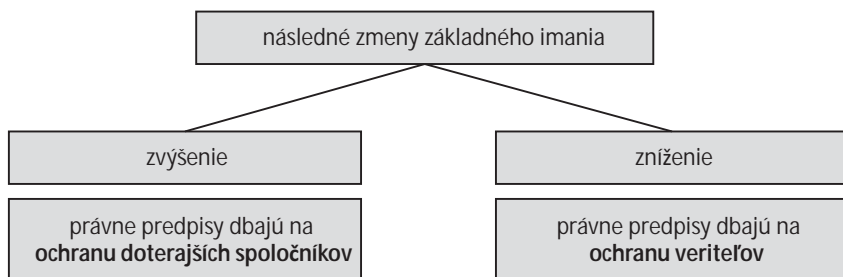
Strana aktív		SÚVAHA PRIJÍMATEĽA VKLADU		Strana pasív	
majetok	145	základné imanie	85		
goodwill	0	zisk	0		
		záväzky	60		
súčet	145	súčet	145		

- Ak **hodnota podniku ako celku = uznaná hodnota = 75**, a ak sa vklad uskutočnil len vkladom do základného imania, potom súvaha prijímateľa vkladu bude vyzeráť takto:

2.2.3 Následné zmeny základného imania – zvýšenie

Základné imanie vytvorené pri založení spoločnosti môže byť neskôr zmenené, a to smerom nahor (zvýšené) i smerom nadol (znížené). Aj zvýšenie (nem. *Kapitalerhöhung*), aj zníženie (nem. *Kapitalherabsetzung*) je v právnych predpisoch upravené, pričom pre zníženie sú právne predpisy oveľa prísnejšie, reštriktívnejšie, obmedzujúcejšie. Je to aj pochopiteľné, pretože zníženie základného imania predsa len znamená, že môže byť ohrozené splatenie záväzkov spoločnosti, ktoré má voči svojim veriteľom. Preto právne predpisy oveľa viac dbajú na **ochranu veriteľov** spoločnosti.

V súlade s kapitálovou smernicou č. 2012/30/EÚ, Obchodný zákonník pri zvýšení základného imania viac dbá na záujmy doterajších spoločníkov, zatiaľ čo pri znížení základného imania viac dbá na záujmy veriteľov spoločnosti.

Na **ochranu doterajších spoločníkov** slúžia napr. ustanovenia o tom, že o zvýšení základného imania musí rozhodovať valné zhromaždenie (a preto všetci spoločníci o zvýšení vedia, môžu o ňom rozhodovať a každý sa môže rozhodnúť, či sa na zvýšení bude podieľať alebo nie, a v akej výške, či sa na zvýšení budú podieľať iba doterajší spoločníci alebo sa umožní vstup nových spoločníkov), o povinnosti určiť hodnotu nepeňažného vkladu znaleckým posudkom, o prípadnom emisnom ážiu a pod. (a tým sa má zabrániť, aby sa akcie a podiely doterajších spoločníkov „nerozriedili“; angl. *dilution*, nem. *Kapitalverwässerung*), a iné.

Na **ochranu veriteľov** spoločnosti slúži napr. povinná publicita (verejné ohlasovacie konanie) pripravovaného zníženia základného imania, a poskytuje sa im právo na zabezpečenie ich pohľadávok voči spoločnosti.

16 VYBRANÉ SÚVISIACE SITUÁCIE

S vlastným imaním súvisia aj niektoré iné situácie, v ktorých je posúdenie vlastného imania ako celku alebo jeho vybraných položiek dôležité. Budeme sa zaoberať nasledujúcimi situáciami, a to len do tej miery, v akej súvisia s účtovnými predpismi, a nebudeme pritom zachádzať do prílišných podrobností:

- tiché spoločenstvo,
- likvidačný zostatok,
- predĺženie, zákon o konkurze a reštrukturalizácii, spoločnosť v kríze,
- účtovanie u spoločníka,
- účtovná závierka zostavená podľa IFRS v znení prijatom EÚ.

16.1 Tiché spoločenstvo

Tiché spoločenstvo je upravené v § 673 až § 681 Obchodného zákonníka (zmluva o tichom spoločenstve).

V súvislosti s tichým spoločenstvom sú z hľadiska účtovníctva dôležité tieto otázky:

- Vykazuje sa vklad tichého spoločníka ako súčasť vlastného imania spoločnosti (vlastné zdroje) alebo ako záväzky (cudzie zdroje)? Musí to byť peňažný vklad alebo môže ísť aj o nepeňažný vklad?
- Nadobudne spoločnosť vlastnícke právo k nepeňažnému vkladu od tichého spoločníka?
- Má tichý spoločník právo schvaľovať účtovnú závierku?
- Má podiel na zisku alebo na strate? Ak áno, v akej výške? Pred zdanením alebo po zdanení? Na základe individuálnej účtovnej závierky alebo na základe konsolidovanej účtovnej závierky? Preberá tichý spoločník svoj podiel na zisku alebo strate spoločnosti ešte v tom istom účtovnom období alebo až v nasledujúcom?
- Musí tichý spoločník uhradiť svoj podiel na strate spoločnosti?
- Ako účtuje o tichom spoločenstve tichý spoločník? Ako o finančnej investícii alebo ako o pohľadávke?

Tiché spoločenstvo (niekedy nazývané aj tichá spoločnosť) **nie je osobitná forma obchodnej spoločnosti**, ako je napr. akciová spoločnosť, spoločnosť

- 061 – Podielové cenné papiere a podiely v dcérskej účtovnej jednotke,
 - 062 – Podielové cenné papiere a podiely v spoločnosti alebo družstve s podielovou účasťou,
 - 063 – Realizovateľné cenné papiere,
 - 095 – Opravné položky k poskytnutým preddavkom na dlhodobý majetok,
 - 096 – Opravné položky k dlhodobému finančnému majetku.
- **Krátkodobý** finančný majetok:
- 251 – Majetkové cenné papiere na obchodovanie,
 - 252 – Vlastné akcie a vlastné obchodné podiely,
 - 257 – Realizovateľné cenné papiere,
 - 259 – Obstaranie krátkodobého finančného majetku,
 - 291 – Opravné položky ku krátkodobému finančnému majetku.

Oceňovanie

Čo sa týka **oceňovania**, tu je potrebné rozlišovať, či ide o ocenenie akcií a podielov:

- ku dňu ich obstarania (§ 25 zákona o účtovníctve; ide o tzv. **prvotné** zaúčtovanie, angl. *initial recognition*) alebo
- ku dňu, ku ktorému sa účtovná závierka zostavuje (§ 27 zákona o účtovníctve); ide o následné oceňovanie, oceňovanie po prvotnom zaúčtovaní, angl. *subsequent measurement*.

Ku **dňu obstarania** sa akcie a podiely oceňujú takto (§ 25 ods. 1 zákona o účtovníctve, uvádzame len tie ustanovenia, ktoré sa týkajú podnikateľov):

- **obstarávacou cenou:**
 - podiely na základnom imaní obchodných spoločností;
- **reálnou hodnotou:**
 - majetok v prípade bezodplatného nadobudnutia,
 - majetok nadobudnutý vkladom alebo kúpou podniku alebo jeho časti,
 - majetok nadobudnutý zámenou,
 - majetok prevzatý nástupníckou účtovnou jednotkou od obchodnej spoločnosti alebo družstva zanikajúcich bez likvidácie [toto ustanovenie súvisí so zlúčením, splynutím a rozdelením spoločností,
 - cenné papiere určené na obchodovanie,
 - niektoré cenné papiere určené na predaj môže (= voliteľnosť) oceňovať reálnou hodnotou (§ 25 ods. 8); ak sa rozhodne oceňovať ich reálnou hodnotou, musí ich tak oceňovať aj naďalej reálnou hodnotou, a ak sa rozhodne oceňovať ich obstarávacou cenou, nesmie